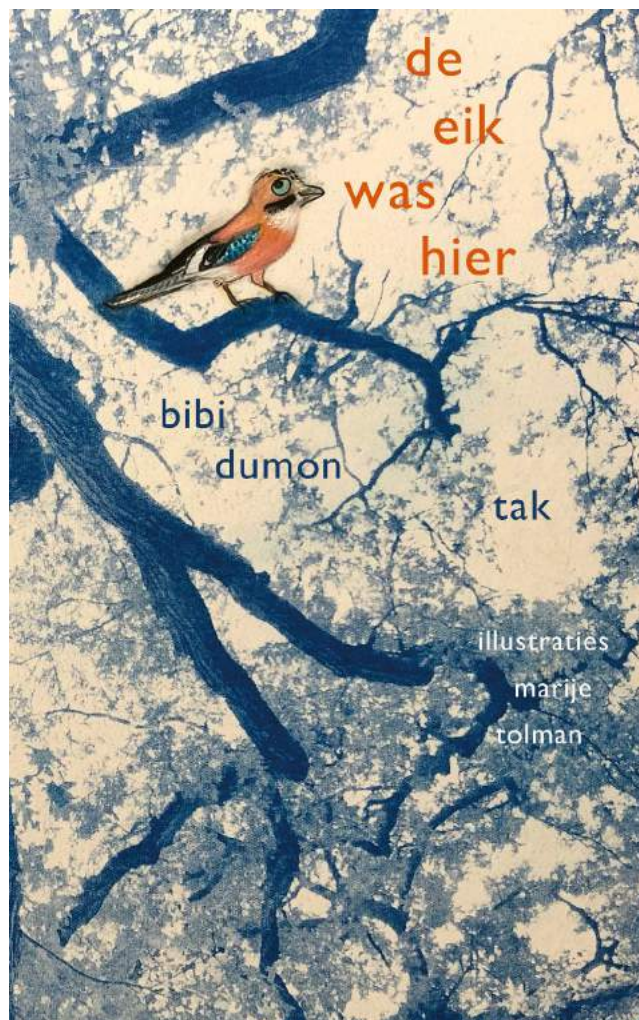

De maand van de filosofie, in april 2021, gaat over: de natuur was hier. Speciaal voor deze gelegenheid schreef Bibi Dumon Tak het kinderboek *De eik was hier*, met illustraties van Marije Tolman.

Het verhaal gaat over een oude zomereik. Hij is al 180 jaar oud en in 2018 werd hij verkozen tot boom van het jaar. Ooit stond hij op een mooi landgoed waar prins Bernhard en koningin Wilhelmina verbleven. Nu razen er elke dag duizenden auto's langs hem heen. En het worden er steeds meer. Moet er nog meer asfalt komen? En moet de eik dan gekapt worden? Wie zijn er belangrijker, bomen of auto's?

Deze lesbrief nodigt uit om actief met filosofische vragen aan de slag te gaan. De lessuggesties zijn met name geschikt voor leerlingen in groep 6, 7 en 8.

Auteur: Bibi Dumon Tak

Illustrator: Marije Tolman

ISBN: 9789045125329

Em. Querido's Uitgeverij/Singel Uitgeverijen,
Amsterdam 2021

FOTO KOOSBREUKEL

Over de makers

Voor haar boeken heeft Bibi Dumon Tak verschillende grote prijzen in ontvangst mogen nemen, waaronder de Theo Thijssenprijs voor kinder- en jeugdliteratuur in 2018. Ze schrijft voornamelijk non-fictie voor kinderen. In 2012 ontving ze de Gouden Griffel voor *Winterdieren* en voor haar laatste poëziebundel *Laat een boodschap achter in het zand* ontving ze in 2019 een Zilveren Griffel.

FOTO JORGEN CARIS

Marije Tolman heeft diverse boeken geïllustreerd voor kinderen en volwassenen. In 2019 won ze een Zilveren Penseel voor het boek *Vosje* dat ze maakte met Edward van den Vendel en in 2010 werd ze onderscheiden met een Gouden Penseel voor het prentenboek *De boomhut* dat ze samen met haar vader maakte.

ONTWIKKELINGSGBIED:
 FILOSOFIE, MONDELINGE
 TAALONTWIKKELING,
 ORIËNTATIE OP JEZELF
 EN DE WERELD

DUUR OPDRACHT:
 15-20 MINUTEN

KLASSIKAAL

De eik of de gaai?

Lees onderstaande teksten voor aan de klas en vraag leerlingen of ze het met de gaai of de eik eens zijn. Voer daarna een kort gesprek over wat de vogel en de boom eigenlijk zeggen en probeer leerlingen aan het denken te zetten over de onderwerpen die besproken worden.

TIP: verdeel het klaslokaal in twee helften en laat leerlingen als ze een antwoord kiezen steeds van de ene naar de andere kant lopen. De linkerhelft is dan bijvoorbeeld voor het antwoord van de gaai en de rechterhelft voor de eik.

► Kort of lang leven?

De gaai heeft een kort leven, dus alles moet snel, snel, snel. Bomen weten niet wat tijdverspilling is, want zij leven honderden jaren.

Wat kies jij?

Leef je liever kort en maak je veel mee, zoals de gaai, of kies je voor een lang en rustig leven, zoals dat van de zomereik?

Vragen:

- Waarom kiezen leerlingen voor het antwoord van de vogel of de boom?
- Wat vinden ze belangrijk in het leven? Rust of veel meemaken?
- Is een kort leven erg? Waarom wel/niet?

► Hoe zit het met de tijd?

Het wortelkooi van de eik zingt: wat stilstaat duurt lang en wat voortraast kort.

Wat denk jij?

De gaai vindt dat de tijd langzamer gaat als je stilstaat en de eik denkt dat de tijd sneller gaat als je rent en vliegt. Hoe beleef jij de tijd meestal, als de gaai of de eik?

Vragen:

- Waarom kiezen leerlingen voor het antwoord van de gaai of de eik?
- Hoe komt het dat de tijd soms snel gaat en op andere momenten juist langzaam?
- Is het erg als de tijd langzaam gaat of juist snel voorbijgaat?
- Wat vinden leerlingen prettig: stilstaan of rennen? Waarom?

► **Wat zie jij?**

Wie rent kijkt alleen voor zich uit, wie stilstaat ziet de hele wereld om zich heen. De gaai vindt dit een mooie eiken-wijsheid, maar is toch geen fan van stil blijven zitten.

Hoe zie jij dit?

Krijg jij de zenuwen van stilstaan en ben jij graag druk in de weer zoals de gaai of denk je dat de eik een punt heeft en zie je meer als je rustig blijft staan?

Vragen:

- Waarom kies je voor het antwoord van de vogel of de boom?
- Kun je goed opletten als je druk bezig bent? Wanneer zie je meer?
- Denk eens terug aan een moment waarop je iets bijzonders zag. Weet je nog wat je toen deed? Stond je stil of was je in beweging?

Wat kunnen we leren van de eik en de gaai?

ONTWIKKELINGSGBIEDEN:

CREATIEVE ONTWIKKELING,
STUDIEVAARDIGHEDEN,
SCHRIFTELIJKE TAAL-
VAARDIGHEID

NODIG:

PEN EN PAPIER,
DIGIBORD, MEETLINT,
LAPTOPS, EVENTUEEL EEN
CAMERA (OM BOMEN TE
FOTOGRAFEREN) EN
KNUTSELMATERIALEN

DUUR OPDRACHT:

60 MINUTEN

IN GROEPJES

Boom van het jaar

In 2018 is de eik uit dit boek – met de koosnaam Troeteleik – verkozen tot 'Boom van het jaar'. Niet alleen omdat het een mooie boom is, maar vooral ook vanwege het verhaal achter de boom.

In het boek vertelt de eik over de Europese 'boom van het jaar'-verkiezing waar hij aan meedeed en over de verhalen achter verschillende bomen die genomineerd waren. Over de Russische eik die tweede werd omdat beroemde schrijvers en schilders hem hebben aangeraakt en vastgelegd in boeken en op doeken. En over de winnaar: een Hongaarse amandelboom die naast een oud kerkje in de natuur staat. Elke lente bloeit hij prachtig wit alsof de sneeuw van de omliggende heuvels in zijn takken is gekropen. De boom vertelt het verhaal van hoop, van telkens weer een nieuw begin. Dat er na een donkere periode weer licht komt. Bij deze opdracht mogen leerlingen zelf op zoek gaan naar hun eigen 'boom van het jaar'.

- ▶ Lees eerst hoofdstuk 16 *De eik over andere bomen* en eventueel hoofdstuk 18 *De eik over de afloop van de wedstrijd* voor uit *De eik was hier*. Praat met de leerlingen over de verhalen achter de bomen. Welk verhaal vinden zij het mooist? De eik weet van elke boom precies te vertellen hoe oud die is. Hoe kun je dat schatten van de bomen die bij jou in de buurt staan?

- ▶ Bekijk de Schooltv-video waarin boswachter Marieke antwoord geeft op die vraag. Vertel de klas vervolgens dat zij nu op zoek mogen gaan naar hun favoriete boom voor een eigen 'boom van het jaar'-verkiezing.

- ▶ Deel de klas op in groepjes, geef ze een meetlint en ga met de leerlingen naar buiten. Elk groepje gaat op zoek naar een bijzondere boom om te nomineren. Zodra de groepjes een boom gekozen hebben, kunnen ze hun onderzoek starten.
 - Welke soort is het?
 - Hoe oud is de boom ongeveer?
 - En als deze boom zo oud is, wat heeft die dan al allemaal meegemaakt?
 - Wat kunnen mensen die in de buurt van deze boom wonen over de boom vertellen?
 - Welke vogels vliegen in en om de boom?
 - Kunnen leerlingen online oude berichten of foto's over de boom vinden?

Met alle informatie die leerlingen over hun boom vinden en verzamelen, maken ze een promotieplan voor hun boom.

LESSUGGESTIES DE EIK WAS HIER

Vertel dat ze alles uit de kast mogen trekken om ervoor te zorgen dat hun boom de verkiezing wint. Elk groepje bereidt een presentatie voor in de vorm van een filmpje, lied, rap, verhaal of collage van de boom. Hiermee vertellen ze aan de klas (of zelfs hele school) waarom hun boom de verkiezing moet winnen.

Na de presentaties volgt de verkiezing. Maak deze eventueel extra officieel met een stembokje, stembus, stempas en rood potlood. Onthul nadat alle stemmen zijn geteld welke boom wint en zich *Boom van het jaar* mag noemen.

ONTWIKKELINGSGBIED:
BIOLOGIE, MEDIAWIJSHEID,
STUDIEVAARDIGHEDEN

NODIG:
PER GROEPJE WERKBLAD 1, 2
EN 3 UITGEPRINT

DUUR OPDRACHT:
20-30 MINUTEN

IN GROEPJES

Wie is het?

De hoofdrolspeler in het boek is een eik. Zouden leerlingen deze soort herkennen in het bos? En hoe zit het met andere soorten bomen? Laat leerlingen hun bomenkennis testen en vergroten door ze de juiste naam en omschrijving bij de juiste boomfoto te laten zoeken.

- Knip de kaartjes met bomennamen, -foto's en -omschrijvingen uit. Verdeel de klas in duo's. Geef elk duo drie werkbladen en laat ze de kaartjes uitknippen. Samen gaan ze aan de slag om de juiste combinaties te maken. Daarbij mogen leerlingen informatie zoeken op internet. Laat ze van tevoren nadenken over hoe ze gaan samenwerken en wat de taakverdeling wordt.

Je kunt van deze opdracht een competitie maken door een stopwatch mee te laten lopen. Als een groepje klaar is, stopt voor hen de tijd. Maar voor ieder fout antwoord, worden er 2 minuten bij de tijd opgeteld. Het groepje dat de puzzel in de snelste tijd oplost, is de winnaar.

COLOFON Deze lesbrieff is een uitgave van Em. Querido's Uitgeverij • *De eik was hier* van Bibi Dumon Tak is het kinderfilosofieboek van de Maand van de Filosofie 2021 • **Illustraties** Marije Tolman **Redactie** Firma Fluks **Vormgeving** Mariska Schotman.

Vind deze en meerdere lesbrieven op www.naarschoolmetquerido.nl

DEN

Er is een liedje over mijn wonderschone takken, die lange zachte naalden hebben.

EIK

Ik kan wel dertig meter hoog en tweehonderd jaar oud worden en mijn bladeren hebben een golvende rand.

LARIKS

In de herfst laat ik mijn naalden vallen.

POPULIER

Vaak steek ik boven de andere bomen uit en als het waait, verlies ik gemakkelijk mijn takken.

WILG

Vaak zie je mij langs sloten en plassen. Ik heb namelijk veel water en licht nodig, want ik groei heel snel.

BERK

Mijn bast is wit, mijn blad lichtgroen.

BEUK

Mijn stam is glad, mijn blaadjes glanzen en mijn nootjes kun je eten.

KASTANJE

In de herfst groeien er stekelige bollen aan mijn takken met een eetbare noot erin.

IEP

Ik heb een scheve bladvoet. Dat betekent dat mijn blaadjes aan de ene kant van de nerf groter zijn dan aan de andere kant.

SPAR

Mijn korte harde naalden blijven het hele jaar groen.

Wie is het?

SPAR

BERK

POPULIER

WILG

KASTANJE

LARIKS

EIK

IEP

BEUK

DEN

Wie is het?

Mijn korte harde naalden blijven het hele jaar groen.

Ik heb een scheve bladvoet. Dat betekent dat mijn blaadjes aan de ene kant van de nerf groter zijn dan aan de andere kant.

Ik kan wel dertig meter hoog en tweehonderd jaar oud worden en mijn bladeren hebben een golvende rand.

Vaak zie je mij langs sloten en plassen. Ik heb namelijk veel water en licht nodig, want ik groei heel snel.

In de herfst laat ik mijn naalden vallen.

Mijn bast is wit, mijn blad lichtgroen.

Mijn stam is glad, mijn blaadjes glanzen en mijn nootjes kun je eten.

Er is een liedje over mijn wonderschone takken, die lange zachte naalden hebben.

Vaak steek ik boven de andere bomen uit en als het waait, verlies ik snel takken.

In de herfst groeien er stekelige bolsters aan mijn takken.

Wie is het?

